ԱՐՄԷՆԻԱ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամեն տեղի համար ուր այս լրագրի մուտքը արգիլուած չէ, տարեկան 11րդ չէջանի (95 օգոստ.—96 մայիս) բաժնորդագինն է 20 ֆր. կանխիկ։ Կարելի է նաեւ բաժնորդագրուիլ քանի ամսով որ ուզուի, ամեն մէկ ամսականը 2½ ֆր. հաշուելով և 1896 մայիս ամսէն անդին չանցնելու պայմանով։

Դիմել և ծրար պէտք է ղրկել հետեւեալ հասցէով. M. PORTOUKALIAN, rédacteur du journal *Arménia*. MARSEILLE (France)

ԺԱ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4

1895 ՕԳՈՍՏՈՍ 14

1895 ՕԳՈՍՏՈՍ 2 (Հ. Տ.)

ԳՈՒՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կը հրատարակուի Ք. ևերթ. օրեր

ԳՈՒՇՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը, երէկ հարկ համարի, համառօտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն ղրկուած գրութիւնները։ Գարտաւոր չէ վերադարձունել չհրատարակուած ձեռագիրները։ Յանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով։ Յանուցման 1 միլլակ գիրը 1 անդիմ կարժէ. 1 գլխագիրը 2 անգլիմ։

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de la Rédaction (Allées de Meilhan, 14.)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ "ԱՐՄԷՆԻԱ,,Ի ԺԱ. ՏԱՐԻՇՐՋԱՆԻՆ

(1895 ՕԳՈՍՏՈՍ — 96 ՄԱՅԻՍ)

Թէ՛ օգոստոսէն, թէ՛ սեպտեմբերէն և թէ՛ հոկտեմբերէն սկսելով 11րդ չէջանի մինչեւ վերջը (1896 մայիս 30) բաժնորդագրուողները հաւատարած պէս կը պարտին վճարել 20 ֆրանգ։

Օգոստոսէն կամ սեպտեմբերէն սկսողները կարող են նաեւ մաս առ մաս վճարել 20 ֆրանգը։ Ղրկուած գումարը իրենց բաժնորդագրի հաշուին կանգնի տասական 2 ½ ֆրանգի հաշուով. իսկ երբ 20 ֆրանգը ամբողջանայ, մինչեւ 11րդ չէջանի վերջը (1896 մայիս) բաժնեգինը վճարած կը համարուին։

Կարելի է նաեւ բաժնորդագրուիլ քանի ամսի համար որ ուզուի, ամսականն 2 ½ ֆրանգ հաշուելով և 1896 մայիս ամսէն անդին չանցնելու պայմանով։

Անանք որ կը փափաքին Արմենիան տասանալ, բայց կարողութիւն չունին տարեկան 20 ֆրանգ լրագրի վճարելու, ամսական մէկ ֆրանգի հաշուով կարող են բաժնորդ գրուիլ քանի ամսի համար որ ուզեն, 1896 մայիս ամսէն անդին չանցնելու պայմանով և 20 ֆրանգ վճարողու իրենց ծանօթ եղող մի բաժնորդի ծրարին մէջ դրուելով իրենց թերթ առնոյ հասցէն։ Բաժնորդագինը կանխիկ պէտք է ղրկեն, գէթ մէկ մէկ ֆրանգ հաստցնելով մեզ կանոնաւորապէս ամեն ամսի սկիզբը, եթէ չեն կարող մի քանի ամսականը մէկէն ղրկելու։

Կը խնդրուի մեր հին բաժնորդներէ որ իրենց բաժնորդագրութիւն վերանորոգած ժամանակ՝ իրենց ղրկուած Արմենիայի վերջին թիւերէ մէկի գօտին որի վրայ հասցէն գրուած է, իրենց նամակի մէջ դնելով ղրկեն մեզ։ Այս կերպով չմոռնուիլներուն առջեւը կառնուի իրենց անուն վերատին արձանագրուած ժամանակ։ Նոյնպէս եթէ մէկը ուզէ իր հասցէ փոխել, անպատճառ պէտք է որ իր նոր հասցէի հետ մեզ ղրկէ նաեւ իր հին հասցէ որով կատանար լրագիրը։

ՏՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Նամակ Թիւրքիայէն (Կ. պոլիս). — Ամերիկեան մարտանաւեր Կիլիկիայի ջուրերը. — Տիար Կլատսթոնի մեկ բացատրութիւնը. — Ազգային խորհրդարանը. — Մի հայ մանկավարժ ալ մեր ազգի մէջ. — Խալաւուր Ռակամեան. — Ոսկու տոպրակներ. — Հայեր ի Թիւրքիա. — Հայեր Եգիպտոս. — Դուիրատուութիւններ Արմենիայի.— Թիւրքիոյ լուրեր.— Մակեդոնիա. — Արտասահմանի լուրեր. — Յանուցումներ. — Բանասիրական (Նկճօ)։

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՔԻԱՅԷՆ

Կ.պոլիս, յուլիս 26/7 օգոստ. 95

Բարենորոգումներու Ծրագիրը

Հայկական խնդիրը չմոռնիր. բայց, ինչպէս կերեւի, ոմանց կարծածին պէս ալ չուտ չլուծուիր։ Եւրոպական և օսմանեան դիւանագիտութիւնները իրարու հետ մրցման ելած կը խաղան այժմ այդ խնդրով. դժբաղդաբար մենք Հայերս ալ այնպիսի դիրքի մէջ ենք այսօր որ իրենց խաղերուն հանդիսատես կեցեր ենք և տակնիվրայ չենք դարձուներ իրենց այդ խաղերը որ ստիպուին աւելի լուրջ ուշադրութիւն դարձնել մեր վրայ։

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Նէնօ

Ա

— Հայտէ երթամ մօրս ու Բէնքային բաներ մը գնեմ, մրմռաց սեղմիկ Նէնօ և Ֆիլիպէյի ցեխոտ փողոցներէն ուղղուեցաւ դէպի փոքր Պէզէտէնը։

Դեռ բաւական կանուխ էր. արեւը նոր կը սկսէր ոսկեզօծել բարձր տեղերը, Պաչքովաի լեռները և մզկիթների ու ծառերի գագաթները. ամբողջ երկինքը կը թնդար երգերով. հովը դաշտին կողմէն ախորժելի բոյր կը բերէր և Նէնօի հոգին զուարթ, անոյշ, ախորժելի, երկնային բան մը կըզգար, զոր դեռ երբէք չէր զգացած։ Ո՛չ անձկութիւն, ո՛չ ախրութիւն, ո՛չ մտածում, ո՛չ եռանդ, ո՛չ ցնծութիւն, ո՛չ երջանկութիւն, — այլ այս ամենը ի մի ձուլուած, — ժպիտ և ուրախութեան արտասուք։ Եւ կարելի՞ է միթէ որ ուրիշ կերպ ըլլայ։ Աչխատած է երեք տարի, ամբողջ երեք տարիներ օտար երկիրներուն մէջ, Կ.պոլիս և Իզմիր, բոզուր և ապա կարելով թիւրք բեռնակիրներուն և թրլիք Սկիւտարի արաբ կիներուն ըսածին համեմատ. վառելի կաթանգամ կը գտնուի զոր իրենց այրերը կըկոչեն «սառնայի մաճառակ»։ Նէնօ մտաւ այս իգական տաճարը. երկու թաշկինակ գնեց, մէկը կարմիր և միւսը սեւ. գնեց նաեւ երեք կանգուն կանաչ չուխայ ու քսան կանգուն կտաւ և գօտին քակեց կամարէն ստակ հանելու ու վաճառականին վճարելու համար։ Անչուշտ կամարը (քէմէր), որին մէջ կը գտնուէին զանազան դրամներ, հինգնոց ու քսաննոց, տիրէքլի ու ցմանէյ, մեծլի ու Ֆրանք, բաւական ծանր էր։ Չգիտեմ ինչ պատճառով Նէնօ հանեց վրան գըտնուած մէկ աւստրիական ոսկին ու վաճառականին տուաւ։

— Այս Պուլկարը ստակ ունի, մտածեց վաճառականը, որ սովորութիւն ունէր գիւղացիները Պուլկար անուանել և ինքզինք Ցոյն, թէեւ Սթրիլչա ծնած էր։

— Մէհմէ՛տ, եկուր կծմրենք այս կեավուրն ալ, ըսաւ Ֆիլիպէյի ոստիկաններէ մին իր ընկերին, որ քովի խանութէն դերձան կը գնէր, ու մատովը ցուցուց Նէնօն կամ անոր կամարը։

— Դէհ չըլար, պատասխանեց Մէհմէտ ու գոցեց ձախ աչքը։ Սթոյչօի ստակները հաանելու վրայ են արդէն... Այս տեղացի չէ ասիկա... պէտք է որ նայինք ո՞ր պիտի երթայ։

Բ. Դուռը մեծ պետութեանց դեսպաններուն ներկայացուց վերջապէս իր յանձնաժողովի կազմած բարենորոգումներու ծրագիրը որ մեծ պետութեանց ծրագրի հիմն եղող եւրոպական հսկողութիւնը մերժած լինելով, զայն հիմնայատակ դարձուցած և ոչնչացուցած է։ Այստեղ աւելորդ կը համարիմ թուել Թիւրք յանձնաժողովին առաջարկած բարենորոգումները. հեռագիրն արդէն ձեզ լմացուցած կը լինի զանոնք (1)։

Բայց դիւանագիտական այս նիզակախաղին մէջ եւրոպա պիտի յաղթո՞ւի վերջապէս հիւանդ Թիւրքիային. ատոր հաւատալու համար, եւրոպաի թէ՛ գիտութեան, թէ՛ զօրութեան և թէ՛ արժանապատուութեան ղդացմանը վրայ շատ ատոր գազափար մ'ունենալու է։ Թրքաց բոլոր յոյսը սա կարծիքին վրայ հիմնուած է թէ Ռուսիա և Ֆրանսա չեն կրնար մինչեւ վերջը համաձայն քալել Անգլիոյ հետ և երբ կարգը գայ ճնշում բանեցունելու բարե-

(1) Տեսնել Արմենիա Թիւ 2 «Ք. Դրան պատասխանը» ուր տպագրական սխալ-մամբ գրուած է «կը հեռագրեն յուլիս 5ին» փոխանակ «օգոստոս 5ի»։

Ծ. Խ.

նորոգմանց գործադրութեանը համար, տէրութեանց մէջ անհամաձայնութիւնները երեւան կելնեն և երբեք ալ այդ բաժանումներէ օգուտ կը քաղեն իրենց մերժման վրայ պնդելու համար։ Մինչեւ իսկ այնպէս կը կարծեն Թիւրքերը թէ Ռուսիա և Ֆրանսա հայկական խնդրին մէջ միացած են Անգլիոյ հետ, ոչ թէ անոր ճնշողական սպառնալիքներուն գործակցելու, այլ Անգլիոյն լրտեսելու և այս խնդրի մէջ անոր ունեցած գաղտնի դիտաւորութիւններն հասկնալու համար։

Բայց եթէ Թիւրքը իր այդ սխալ կարծիք ուղղելու համար, բաւական չհամարիր 3 մեծ պետութեանց պաշտօնապէս կրկնած յայտարարութիւնները թէ իրենց մէջ կատարեալ հաւատութիւն գոյացած է բարենորոգմանց ծրագրի ստիպողականութեանը վրայ, գոնէ թո՛ղ յիշէ որ 1877ին ալ իր այդ սխալ կարծիքին զոհ գնաց, պնդելով միշտ իր են թադրութեան վրայ թէ եւրոպական տէրութեանց նախանձն ու հակառակ շահերը չեն թողուր որ Ռուսիա իր սպառնալիք գործադրելով պատերազմ ընէ Թիւրքիոյ դէմ։ Այն ժամանակ իր յոյս Անգլիոյ վրայ կը դնէր թէ գինք կը պաշտպանէ Ռուսին

կիներուն ըսածին համեմատ. վառելի կաթանգամ կը գտնուի զոր իրենց այրերը կըկոչեն «սառնայի մաճառակ»։ Նէնօ մտաւ այս իգական տաճարը. երկու թաշկինակ գնեց, մէկը կարմիր և միւսը սեւ. գնեց նաեւ երեք կանգուն կանաչ չուխայ ու քսան կանգուն կտաւ և գօտին քակեց կամարէն ստակ հանելու ու վաճառականին վճարելու համար։ Անչուշտ կամարը (քէմէր), որին մէջ կը գտնուէին զանազան դրամներ, հինգնոց ու քսաննոց, տիրէքլի ու ցմանէյ, մեծլի ու Ֆրանք, բաւական ծանր էր։ Չգիտեմ ինչ պատճառով Նէնօ հանեց վրան գըտնուած մէկ աւստրիական ոսկին ու վաճառականին տուաւ։

— Այս Պուլկարը ստակ ունի, մտածեց վաճառականը, որ սովորութիւն ունէր գիւղացիները Պուլկար անուանել և ինքզինք Ցոյն, թէեւ Սթրիլչա ծնած էր։

— Մէհմէ՛տ, եկուր կծմրենք այս կեավուրն ալ, ըսաւ Ֆիլիպէյի ոստիկաններէ մին իր ընկերին, որ քովի խանութէն դերձան կը գնէր, ու մատովը ցուցուց Նէնօն կամ անոր կամարը։

—Դէհ չըլար, պատասխանեց Մէհմէտ ու գոցեց ձախ աչքը։ Սթոյչօի ստակները հաանելու վրայ են արդէն... Այս տեղացի չէ ասիկա... պէտք է որ նայինք ո՞ր պիտի երթայ։

դէմ. հիմա ալ Ռուսին վրայ իր յոյսը կը դնէ թէ գինք պիտի պաշտպանէ քրիստոնէից դէմ... ո՛րչափ անհիմ և խախուտ յոյսեր։

Բ. Դրան ծրագիրն ստանալէ յետոյ, ռուսական դեսպան Տ. Նէլիւօֆ և անգլիական դեսպան Սըր Ֆիլիբ Բըրրի միասին գնացին Թարապիա Ֆրանսական դեսպանատունը և գիշերուան մէկ մասն ալ հոն անցունելով Տ. Քանպօնի հետ երկարօրէն խորհրդակցեցան հայկական խնդրին վրայ. բայց իրենց խորհրդակցութեանց արդիւնքը դաղտնի կը պահուի։

Կիլիկեան կաթողիկոսութիւնը

Կիլիկիոյ 3 եպիսկոպոսները որոնք Պատրիարքարանին անսաստելով և Բ. Դուռէն իրենց ճանապարհածախք առնելով Կիլիկիա վերադարձան, պիտի զգան անշուշտ հիմա որ իրենք անմտութեամբ Թիւրքի թակարդն ինկած են։ Ամեն. Իզմիրլեան պատրիարքի առիթման վրայ Բ. Դուռը հեռագրեց Աթանայի կուսակալութեան թէ ծանօթ 3 եպիսկոպոսները իրա ւունք չունին կաթողիկոսական խընդրին խառնուելու. այն կուսակալութեան՝ որի վրայ ասկէ յառաջ յանձարարագիր տուած էր 3 եպիսկոպոսներուն, որոնք թէ՛ հայ ժողովրդին մէջ իրենց վայելած համակրութենէն զրկուեցան այժմ և թէ՛ Բ.Դրան նենգամիտ պաշտպանութեան յոյսերէն։

Սիսի կաթողիկոսական Տեղապահ Տ. Կիրակոս եպիսկոպոս հեռագրած է Պատրիարքարան թէ Կիլիկիոյ ժողովուրդը լրագիրներէն իմանալով որ կաթողիկոսի օծումը Կ.պոլսի մէջ պիտի լինի, շատ ցաւ զգացած է և կը խնդրէ որ Սիսի վանքին մէջ լինի և նորընտիր կաթողիկոսն ալ չուտով ճանբայ ելնէ Կ.պոլսէն դէպի Կիլիկիա։ Ամեն. Ս. Պատրիարքը փութաց հեռագրով ապահովցունել թէ Սիսի մէջ պիտի կատարուի նորընտիր կաթողիկոս Ամեն. Տ. Գրիգորիս Օրբազանի օծումը և թէ կարելի եղածին չափ

Այս խօսակցութիւնը խիստ անհաճոյ էր Նէնօի, բայց անոր սիրտը այդ միջոցին լաւ տպաւորութիւն միայն ստանալու ընդունակ էր և ոչ ուրիշ բան։ Տարիներ կըլլան որ մարդ վայրկեան մը անգամ չպրկիր մարդկային կեանքով. վայրկեաններ ալ կըլլան որ ամբողջ յաւիտենականութիւն մը կ'ապրի և կամ անոր սիրտը կեանքին լաւ կողմը միայն կըզգայ... Նէնօ դուրս ելաւ Պզէնդէնէն, տուփ մը հալվա և երկու կղպանք գնեց ու գնաց քաղաքին մէջ դեգերելու. իսկ գլխին մէջ կը դառնային, ինչպէս մեղուները փեթակին մէջ, զանազան խորհուրդներ ու յիշատակներ. որ վերջապէս մռայլութին ոստիկաններէն անհաճոյ խօսակցութիւնը...։ Մտքին առջեւ սկսան կարգաւ գալ գեղեցիկ ծննդավայրը, տունակը, պառաւ մայրը, կինը ու փոքրիկ երախաները.. : Ձերմակ ու կարմիր ծաղիկներէ խիտ փունջեր կը կախուին դեղձիներէն, կեռասենիներէն, բալենիներէն, սալորենիներէն, խնձորենիներէն և տանձենիներէն. սոխակը կերգէ պատուհաններին ներքեւ անոնի պարտէզին մէջ. հայրը պարտէզին մէջ կը փորէ ու մէկ տեղէն ուրիշ տեղ կը փոխադրէ թուրքական ու պարսիկ. մայրը գուլպայ կը հիւսէ ու կը խօսի հաւերին, հնդկահաւին

չուտով ճանբայ կելնէ Կ.պոլսէն։

Կիլիկիոյ զանազան թեմերէն հեռագիրներ կուգան պատրիարքարանը որոնք կիմացունեն թէ Ամեն. Գրիգոր Օրբազանէն զատ ուրիշ կաթողիկոս չեն ուզեր ճանչնալ։

Շուտով կը գումարուի Ազգային Երեսփոխանական ժողովը, կաթողիկոսի ընտրութեան վաւերացմանը համար։ Բ. Դուռը հաճութիւն ցոյց տուեր է ժողովին գումարմանը։

Պատրիարքարանի մէկ չրջաբերականը կարգացուեցաւ եկեղեցիներուն մէջ որ ազգային իշխանութեան անաստող Կիլիկեցի եկեղեցականաց արարքը դատապարտելով, եկեղեցականն պաշտօնավարութենէն կը դադրեցունէ զիրենք։

A. B. C.

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՄԱՐՏԱՆԱՒԵՐ ԿԻԼԻԿԻԱՒ ՋՈՒՐԵՐԸ

Վաշինկթընէն կը հեռագրեն օգոստ. 11ին։

Ծովային նախարարը հրամայեց Քըրքլանտ ծովապետին որ սըբիական ծովեզերքը մի մարտանաւ ղրկէ պաշտպանելու համար Ամերիկացիները և քննութիւն բանալու համար Տարսոնի Ամերիկեան միսիոնարների դոլէճին վրայ եղած յարձակման մասին։

Տ. ԿԼԱՏԸԹԹՕՆԻ ՄԷԿ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

Խալիլ Խալիտ անուն մի թիւրք մի նամակ դրեր է Տ. Կլատըսթօնին, Հայաստանի վրայ խօսած ճառին դէմ։

Տիար Կլատըսթօն անոր պատասխանած նամակով որ հրատարակութեան տուած է, կը բացատրէ թէ ինք Թիւրքերին կամ մարդկութեան ոևէ ցեղի դէմ ատելութիւն կամ թշնա-

---

ու գանգրահեր չունին հետ, որին ինք ժամանակ մը Մուրճօ անունը տուած էր. կինը կը ծեփէ սենեակը ու նղովք կը թափէ ճանճերին ու մամուկներին վրայ. տղաները կը խաղան բակը, կը դայլայլեն որպէս թռչուն, կ'ոստնուն և իրար աւազ կընետեն. ծեր կատուն, որին մէկ կողմը դեռ ձմեռը դեղնած էր կրակարանէն, կը մօտենայ սալօրենիին, որի չոր ոտին վրայ թառած են բազմաթիւ ճնճղուկներ ու կը ճառուղեն անհոգ...։ Ակէ յետոյ անոր միտքն աւելի հեռուն գնաց։ Նա կը յիշէ այլ և այլ տեսակ հաւեր, որ առնօք կը կարկաչէին հայրենական բակին մէջ. պոչաւոր, փետրոտ, պոչատ ու աչնանային հաւեր և անոնց մէջտեղ կը ճեմէ երկայնապոչ ու կարմիր ցասկոտ աքաղաղ Կուճօ, կարմիր կատարով, կռուի պատրաստ, կարմիր թեւերով և սուլթանի քալուածքով, որ աղմուկ կը հանէ ամեն անգամ երբ քովի բակին մէջ լսելի կըլլայ թխաղ հաւի մը գողտրիկ կրկռուքը կամ իր թշնամիի ձայնը, որին հետ մինչեւ հիմա չատ կռիւներ ունեցած է, թէ՛ յարձակողական և թէ՛ պաշտպանողական։

(Շարունակելի)

Թրգմ. պուլկարերէնէ.

Գ. Թ.

ԱՆԳԼԻԱՅԻ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ

Անգլիոյ Հանրային ժողովի նոր նստաշրջանը սկսաւ երկուշաբթի օր։ Նախկին ատենապետ Տ. Կըլլի, թէեւ ազատական կուսակցութեան կը պատկանի, իր անկողմնակալ վարմունքին համար ամենքի համակրութիւնը գրաւած լինելով, այս նստաշրջանի ժողովներին ալ ատենապետ ընտրուեցաւ միաձայնութեամբ։

Տէյլի Թէլէկրաֆ միութենական և Տէյլի Քրօնիքլ արմատական լրագիրները յոյս կը յայտնեն որ նոր սկսած խորհրդարանական կարճատեւ նստաշրջանին մէջ Լորտ Սալիզպըրիի նախարարութիւնը պիտի հրաւիրուի բացատրութիւններ տալ թէ՛ աղգային պաշտպանութեան և թէ՛ արտաքին քաղաքականութեան մասին իր բռնելիք ընթացքի վրայ. մանաւանդ պատերազմի Չինաստանի և Հայաստանի խնդիրներուն վրայ։

ՄԻ ՀԱՑ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺ ԱԼ ՄԵՐ ԱԶԳԻ ՄԷՋ

Վերջերս չանքեր կը տեսնուին հայ պատանիները Եւրոպա ղրկելու համար կավարժութիւն սովրեցնելու համար։ Այդ չանքերի մէջ յետ մնացած չեն Պարսկաստանի Հայերն ալ. երկու պատանի ղրկած են արդէն Փարիզի մօտ Մըլէօնի վարժապետանոցը (École Normale) որոնց կօժանդակէ նաև Փարիզի «Հայկազեան Ուսումնասիրաց ընկերութիւն»ը որ, եթէ չենք սխալիր, 15 տարիէն աւելի է որ գոյութիւն ունի և ժամանակի հանգամանքներուն համեմատ աւելի կամ նուազ գործունէութեամբ կը շարունակէ ցարդ։

Ուրախութեամբ կիմանանք որ վերոյիշեալ Պարսկաստանցի հայ պատանիներէ մին, Տիար Գալուստ Բարսեղեանց, այս տարի իր մանկավարժական ուսման ընթացքն աւարտած և վկայագիրն ստացած է։

Կը լսենք թէ Տիար Բարսեղեանց որ փոքր հասակի մէջ Ֆրանսա ղրկուած լինելով՝ իր փափաքածի չափ ուժով չէ հայերէն լեզուի գրականութեանը մէջ, մտադիր է Պարսկաստան երթալով հոն պաշտօնի անցնելէ առաջ ժամանակ մ'անցունել Կ.պոլիս, հայերէն լեզուի ուսումնասիրութեանը մէջ ալ զարգանալու ցանկութեամբ։

ԹԱԶԱՏՈՒՐ ՈՍԿԱՆԵԱՆ

Ցաւով կիմանանք որ Ամերիկայի հայ դաղթականութեան երիցադոյն անդամներէ մին, Տիար Թաչատուր Ոսկանեան, մեռաւ է։

Որչափ մեզ յայտնի է, Թ. Ոսկանեան առաջին Հայն է եղած որ Ամերիկա ոտք կոխած է ուսման ցանկութեամբ։ Իր մահի հետեւեալ օրը՝ փութացած են ամերիկեան լրագիրները կենսագրական տեղեկութիւնները հրատարակել անոր վրայ, հռչակելով իր արդիւնաւոր կեանքը։ Այդ տեղեկութիւններէ կը քաղենք հետեւեալները։

Թաչատուր Ոսկանեան որ մեռաւ Նիւ Եորքի Պրուքլին քաղաքին մէջ, ծնած էր Կ.պոլիս 1818ին որ ասել է թէ 77 տարեկան էր այժմ։

Իր մայրենի լեզուի ուսումէն յետոյ, թիւրքերէն և յունարէն լեզուները ստացաւ Կ.պոլսի մէջ յատուկ դասատուներ բռնելով։ Յետոյ ուզեց սորվիլ նաեւ անգլիերէն և այդ նպատակով սկսաւ յաճախել Ամերիկացի միսիոնարներուն քով որոնք դեռ նոր սկսած էին Թիւրքիա մտնել։

1835ին գնաց Նիւ Եորք ուր համալսարանին մէջ ուսանող եղաւ. բայց իր առողջութիւն ջնջուած լինելով, ստիպուեցաւ հրաժարիլ ուսումներէն։ Մտաւ Զարլսթոնէն Չինչինաթիի երկաթուղիի գծի երկրաչափներէն մէջ։ 1841ին Կ.պոլիս դառնալով, հիմնեց այդ քաղաքի մէջ առաջին հայերէն լրագիրը Ազդարար Բիւզանդեան։

1843ին Ջերմի փաշային քով քարտուղար եղաւ. միեւնոյն ժամանակ կը թղթակցէր Եւրոպայի և Ամերիկայի լրագիրներէ շատերին։ Յետոյ դրեց երգիծաբանական մի քանի գործեր, Ագապի, վերունիք, Պատիկ. Թարգմանեց նաեւ Բարիզի գաղտնիքները. Զմիւռնացի Տիար Ստեփան Ոսկանեանի թարգմանութեամբ հրատարակեց նաեւ Լօժէն Սիւի Թափառական Հրեայն որ սակայն չաւարտեցաւ, ինչ ինչ դժուարութիւնների հանդիպելով։

1853ին գնաց Լոնտոն արեւելեան միւզէ մը հիմնելու. բայց այդ ձեռնարկ չյաջողեցաւ։ Ինկէ Նիւ Եորք վերադարձաւ ուր ծանեան հիւպատոս նշանակուեցաւ և այդ պաշտօն վարեց մինչեւ 1874։ Այդ միջոցներ Կ.պոլիս այցելեց ուր մեր Ազգային Ժողովին ալ անդամակցեցաւ Կ.պոլսէն երեսփոխան ընտրուելով։ Բաւական ժամանակ Կ.պոլիս մնալէ յետոյ, նորէն դարձաւ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգները ուր և վախճանեցաւ։

Հանգուցեալը խմբագրութեամբ կզբաղէր և կը գրէր Ամերիկայի մի քանի նշանաւոր լրագիրներուն մէջ. իր յօդուածները լաւ կը գնահատուէին անոնցմէ։ Ի հարկէ կը հարցրդեր անոնց նաեւ Հայերին նպատակաւոր տեղեկութիւններ, առանց իր ստորագրութիւն հրատարակելու։

Մեր ծերունազարդ բարեկամին ու հայ լրագրութեան ամենահին աշխատաւորը հաճոյք կզդար իր հանգիստ կամ ազատ ժամերի մէջ երբեմն գրիչ նաեւ Արեւելեան դոր իր համակրութեամբ կը քաջալերէր միշտ. իր թղթակցութիւնները կոտորակրէը երբեմն Հ. Տ. (Հայու տղայ)։

1878ին երբ Արեւելեան խմբագիրանօրէնքը մի ճանապարհորդութիւն ընելու Ամերիկայի Միացեալ Նահանգները, բազդ ունեցաւ անոր հետ ե-

կարօրէն տեսակցելու։ Ցոյց տալու համար թէ Տիար Խ. Ոսկանեան ո՛րչափ մեծ նշանակութիւն կուտար Եւրոպայի մէջ մի հայերէն լրագրի հրատարակման, կը յիշենք այստեղ խրենց խօսակցութեան նիւթերէ մին։ Մ. փորթուգալեան դիտել տալով Եւրոպայի հայ գաղութների անցեալն ու ներկայն և խորհրդածելով Ամերիկայի նոր սկսած հայ գաղթականութեան ապագային վրայ, մասնաւորի կընէր այդ հայ գաղթականութիւնների կարի վտանգը և իրաւ ալ մի հին ու փորձառու գաղթականի կը հարցնէր Տիար Ոսկանեանին թէ ինչ բ՞նչ միջոց կը խորհի այդ հայ գաղութների մէջ հայութիւնը պահպանելու համար քանի որ ազգային հայրենիքը իր հեռաւորութեամբ հետզհետէ սերունդէ սերունդ իր ազդեցութիւն կը զոհէ ծննդական հայրենիքին, կրօնքի կապերը կը թուլնան Եւրոպայի մէջ ծնօթ պատճառներով և հայ լեզուն ալ դժուար թէ պահպանուի իրենց մէջ որովհետև սակաւաթիւ գաղութներն զանազան քաղաքների մէջ հաստատուած։ Տիար Ոսկանեան կը պնդէր թէ ասոնց մէջ հայութեան պահպանութեան զօրաւոր միջոց մը պիտի լինի հայերէն լեզուով ազգային լրագրի հրատարակութիւնը որ թէ՛ իրենց ազգային բայց հեռաւոր հայրենիքի վրայ անդադար լուրեր և տեղեկութիւններ տալով իրենց հետաքրքրութիւն վառ կը պահէ և մոռցունել չտար Հայաստանը և թէ՛ հայերէն լեզուով գրուածներ կանոնաւորապէս շրջաբերելով իրենց մէջ անդադար կը հետաքրքրուին հայերէն կարդալու և չեն մոռնար հայերէն լեզուն որ հայ ազգութեան պահպանութեան էական տարրերէ մին է։ Իսկ եկեղեցական մասը պէտք է հոգան ի հարկէ եկեղեցականները։

Տիար Ոսկանեան այնչափ չերմ հաւատք ունէր հայ գաղթականութիւններին մէջ հայերէն ազգային լրագրի հրատարակութեան գործին մեծ նշանակութեանը վրայ որ ինք ալ մտադիր էր մի հայերէն շաբաթաթերթ հրատարակել Ամերիկայի մէջ. բայց աչքի առջեւ ունենալով իր ծերութիւն և այն բազմադիմի դժուարութիւնները որ այս գործի մէջ երեւան կելնեն և որոնք գործին անծանօթ, դրսէն մարդիկ չեն կարող ըմբռնել, նախնական մի քանի ձեռնարկներէ և բանակցութիւններէ ու հաշիւներէ յետոյ, յուսահատ ձեռնթափ եղաւ, իրեն հետ գերեզման տանելով իր այդ չերմ յանկութիւն։

Հանգի՛ստ ոսկերայդ, արժանաւոր և արդիւնաւոր Հայու տղա՛յ, որին իր հայ ազգային ծագումէ մոռցունել տալ չկրցաւ իր երկարժամանակեայ Ամերիկացութիւնը։

ՈՍԿՈՒ ՏՈՊՐԱԿՆԵՐ

Թոյլ տուէք, յարգելի խմբագիր, «Արձագանք»ի մէջ զետեղել հետեւեալը.

Սրանէց 2 տարի առաջ Մայրի Տիկին Բաֆֆիին մամուլի միջոցով հասարակութեան իմացրել էր, որ ինքը հնագիտական հաւաքածուներ ունի (դրամներ, հագուստներ և այլն), որոնք ստիպուած է վաճառելու հանել գրքերի տպագրութեան ծախքի համար։ Դրա մասին էլ մամուլի մէջ այդ ժամանակ փափագ յայտնուեց որ Տիկինը այդ հաւաքածուները չվաճառած՝ դիմում անէ Էջմիածնին այն յուսով, որ գուցէ գտնուի մեր հարուստներից մէկը կամ քանիսները, որոնք այդ կարեւոր հնութիւնները գնեն և Էջմիածնի թանգարանին նուիրեն։

Տիկինը չատերի այդ բաղձանքը յարգեց և յետաձգեց հնութիւնների վաճառելը, մինչեւ իսկ ծախքեր անելով այդ իրեղէնները Էջմիածին հասցրեց և մասնաւոր ղիմումն էլ անելու պատրաստ գտնուեց, եթէ Էջմիածնի համար մի գնող լինէր։ Ի՞նչ ասել կուզի որ մեծատուններից ոչ մինը մտեցաւ այդ հաւաքածուները գնելու, որով մի կողմից Էջմիածնի թանգարանը կը հարստացնէր հայկական հնութիւններով և միւս կողմից մի միջոց կը լինէր հանգուցեալ վիպասանի դեռ անտիպ մնացած գրուածները հրատարակելու և կամ եղածներից սպառուածները կրկին տպագրելու։

Մեր հարուստները, որոնք անդադար իրանց արդարացնում են թէ «փող ո՞ւմ տան, մի չօշափելի բան չկայ մէջտեղը որ հանեն դրամ տան» և այլն խօսքերով, չգողութեան տուին. իսկ երբ չօշափելի, նիւթական, հաշուած մի բանի համար էլ իրանց դիմումներ է լինում, տարիներով իրանց միջից մի առատասիրտ անձի է սպասում, նրանք էլի նոյն ապառաժ և ամուլ ժայռերն են մնում. ոչ մի հարուստ այդպիսի մի հրաւէր իրան ուղղուած չի համարիլ. կիրակոսը մտածում է որ Մարկոսը կըտայ փողը, իսկ իրան մնում է լոկ ուրախանալ որ առանց իր փողին հայերի մի գործն էլ առաջ գնաց, մի հայասիրութիւն էլ գործուեց հայերի կեանքի մէջ։

Այսպէս ահա դուրս մի քանի շաբաթից եօք այդ հնագիտական հաւաքածուները ճամբայ ելնելու են Բերլին երթալու և այնտեղ մի չահադէտի ձեռքը անցնելուց յետոյ եւրոպական մի թանգարան զարդարելու։

Գործը կը վերջանայ, ժամանակը կանցնի և յետոյ մեր հարուստները կը սկսեն դատափետել, մեղաւոր հանել գուցէ Մայրի Տիկին Բաֆֆիին և ներան անհամբեր անուանել։

ՀՁԵՐ Ի ԹԻՒՐՔԻԱ

Բաղէշէն կը հաղորդեն թէ ուսուցիչ Տիար Յարութիւն Տուտուխեան մեռեր է յուլիս 9/21ին, երեք շաբաթ հիւանդ պարկեշտ յետոյ։ Հանգուցեալը որ քառասուն տարեկան կը լինէր, այդ կողմեր ամենէն արդիւնաւոր վարժապետներէ մին եղած էր. երբեմն Մշոյ եկեղեցական վարժարաններին մէջ, երբեմն ալ առանձին կամ թաղային վարժարանների մէջ պաշտօնավարած էր։ Իր յուղարկաւորութեան ներկայ գտնուած է 2,000ի չափ ժողովուրդ որ իր վայելած համակրութեան մի ապացոյց է։

— Տիգրանակերտի բնակիչներէն Դամասկոսի ծերունազարդ Տիար կարապետ Խաչատուրեան կտակով 300 ոսկի (6900 ֆր.) նուիրեր է Ազգին. 150ը Տիգրանակերտի ազգային վարժարաններին, 150 ալ Աղքատաց խնամակալութեան մնոտուկին։

— Նախկին Մամբրէ վարդապետ և վերջերս լրտես Ալիքսանը որ մահացու կերպով զարնուած էր, յուլիս 27/8 օգոստ.ին իր վերջին շունչ փչեր է։

ՀԱՑԵՐ ԾԵԴԻՊՏՈՍ

Ալեքսանդրիաբնակ Հայերէն վրսեմ. Աբրահամ-Բարթող պէյի աղջիկը, Օրիորդ վարդուհի, եգիպտոսի խըտիվ Բարձր. Ապպաս փաշայի կենդանագիրը մաղով հիւսած և անցած տարի Ալեքսանդրիայի Արուեստահանդէսին մէջ ցոյցի դնելէ յետոյ նուիրած եր Բարձր. խըտիվի մօրը։ Այժմ գոհութեամբ կիմանանք որ այդ ձեռնահիւս աշխատութիւն գնահատուելով, ոսկի չքադրամ ընծայուեր է Օրիորդ վարդուհիին։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ «ԱՐՄԷՆԻԱ»ԻՆ

Շնորհակալութեամբ կը հրատարակենք Արմենիային նպաստելու համար մեզ հասած հետեւեալ նուիրատուութիւնները։

Ռոշհաէն մի քահանայէ 266 ֆր. և 70 սանթիմ (100 րուբլի), մի աշխարհականէ 133 ֆր. և 30 սանթիմ (50 րուբլի). Բաթիրաընէն (Մ. Ն. Ամերիկա) Արմենիահի տասնամեակը տօնող յանձնաժողովէն որ մի քանի պատկերներ ալ վիճակահանութեան դնելով, մեզ ղրկած է նաեւ առնոց հասոյթը 121 ֆր. և 50 սնթմ., Մի Հայ 106 ֆր. և 35 սնթմ., Ռուսձուգէն Հ. Հ. Մ. Օթեակ 100 ֆր., Նիւ Եորքէն Ոմն 30 ֆր., Ց. Պ. 4 ֆր., Նիւ Պրիթէյնէն (Հ. Հ. Ամերիկա) Մի քանի Հայեր 27 ֆր. և 50 սնթմ., Վրէժ 5 ֆր. 20 սնթմ., Ռանկունէն Կ. Պաղտասարեան 25 ֆր., Սան Բաւլօէն Սանթիակօ Գասպարեան 20 ֆր., Սինկափորէն Մ. Ց. Եդպար 17 ֆր. և 25 սնթմ., Շապաճէն Ս. Դ. 10 ֆր. և Թ. Սիվըրիճէն Մ. Կիրակոսեան 5 ֆր.։

ԹԻՒՐՔԻԱՅԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հիճազէն կիմացունեն որ այս տարի Մէքքէ ուխտի գնացած մահմետականներէն 100ին 30ը հիւանդութեամբ մեռնելով չեն կրցած վերադառնալ իրենց հայրենիք։

— Բօլէբան կը շարունակէ իր կոտորածները Կիլիկիոյ Ուրֆա, Հալէպ և այլ քաղաքներին մէջ, ինչպէս և Խարբերդի Հիւանդանոցը պատառակին մէջ։

— Պէրլինի օսմանեան դեսպանատան առաջին քարտուղար Ասաֆ պէյ որ մի Գերմանացի կնոջ հետ ամուսնացած էր այնտեղ և երկու զաւակ ունեցած էր անկէ, բէվոլվերով անձնասպան եղեր է։ Ասաֆ պէյ որդին է վիէննայի օսմանեան նախկին դեսպան Սաատուլլահ փաշայի որ նոյնպէս անձնասպան եղած է։

— Ֆրանսական Հանրապետութեան Նախագահ Տ. Ֆելիքս Ֆօր՝ Արեւելքի ֆրանսական վարժարաններին քաջալերելու համար մրցանակի գեղեցիկ գերբեր նուէր ղրկեր է անոնց։

— Վանի նորընտիր նահանգապետ Ահմէտ Նազըմ փաշան իր հին պաշտօնատեղին՝ Բրիտլէնէն՝ հասած է Կ.պոլիս յլս. 25/6 օգոստ.ին և ուղղակի Սուլթանի պալատը գնացած է։ Անկէ ալ Բ. Դուռն երթալով այցելութիւն տուած է Մեծ Եպարքոսին և Ներքին գործերի նախարարին։

ՄԱԿԵԴՈՆԻԱ

Գեաուլիւններուն հիւպատոսները կիմացունեն թէ խաղաղութիւնը վերահաստատուած է Մակեդոնիայի մէջ։ Այսու ամենայնիւ, վիէննացի «Տէյլի Թելեկրաֆ»ին տրուած մի հեռագիրը կիմացունէ թէ Մակեդոնիայի Լիւլիա-Հոլօ քաղաքին մէջ մի նոր կռիւ սպատահեր է թիւրքերին և Պուլկար ապստամբներուն միջեւ։ Թիւրքերէն 150 հոգի սպանուեր է։

Կըսուի նաեւ թէ Պուլկարները Սէրէզի բանտին վրայ յարձակելով գրաւեր են։ Այս լուրը դեռ չէ հաստատուած։ Սէրէզը 4,000 տնով մի քաղաք է Սէլանիկի նահանգին մէջ։

ԱՐՏԱՕԱՀՄԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

Փարիզի «Ֆիկարօ» լրագիրը կը գրէ թէ չինաճափոնական լուրերին մէջ Ռուսիոյ շահերը ընդարձակուած լինելով, Միջերկրականի ռուսական նաւատորմիղը որ ձմեռը Բիրէ պիտի անցունէր, Ծայրագոյն Արեւելք պիտի երթայ անցունէ։ Եթէ ռուս կառավարութիւնը յետոյ պէտք տեսնէ մի նաւատորմիղ ունենալու Միջերկրականի մէջ, ատոր նաւերն ուղղակի Բոսֆորէն պիտի ճանապայ ելնեն։

— Գահիրէէն կը հեռագրեն օգոստ. 11ին. Նեղոս գետի լուրերն սկսեր են այնպէս սաստիկ չատնալ որ մտատանջութիւն կը պատճառեն. անցած տարի այս միջոցին եղածէն 2 մէթր աւելի բարձրացած է լուրը վատի Հալֆայի մէջ։ Եթէ այսպէս շարունակուի, կը վախցուի որ ծանր դէպքեր պատահին։ Գործաւորները որ մասնաւորապէս Նեղոսի յորդութեան միջոցին կը կանչուին աշխատելու և իրենց աշխատանք սովորաբար օգոստ. 15ին կը սկսի, 3ին կանչուած են արդէն։

— Աւստրօ.Հունգարիայի դահլիճաոանգ իշխան Ֆրանսուա-Ֆէրտինան արքիդուքսը Թոքատապէ (պրօնչիդ) հիւանդացած է։ Շատ ժամանակի և խնամքի պէտք պիտի ունենայ կազդուրուելու համար։

— Պեռլինի կառավարութիւնը օգոստ. 11ին։ Թէեւ օտար մի քանի լրագիրներ լուր տարածած են թէ չինա-ճափոնական խնդրին նկատմամբ Գերմանիայի, Ռուսիայի և Ֆրանսայի միջեւ եղած համաձայնութիւնը աւրուած է, լաւատեղեակ աղբիւրներէ կը հաղորդեն թէ այդ համաձայնութիւն կը չարունակուի դեռ։ Միակ զանազանութիւնը որ կայ այդ երեք տէրութիւններուն վարմունքին մէջ, սա է որ Գերմանիան միւսներուն պէս առարկութիւն չհաներ Ճափոնի յաւակնութեանը դէմ որ կը պնդէ թէ Չինաստանին տալիք 50 միլիոն թաէլ յաւելուածական տուգանքի վճարուելէն յետոյ դուրս կը հանէ իր զօրքերը Լիաո-Թունկէն։

— Գերմանական կառավարութիւնը ետ կանչեց իր մարտանաւերը Մարոքէն որովհետեւ Մարոքի Սուլթանը ոչնահպատակ Թօքսէրօէին սպանելուն համար պահանջած 200,000 ֆրանգ տուգանքը վճարեց և պաշտօնական ըրաւ կառավարական այն պաշտօնեաները որոնց դէմ վիլհելմ կայսրի կառավարութիւնը գանգատած էր թէ անհոգ վարուած են այս գործի մէջ։ Ագկէ զատ, գերմանահպատակ Նիւմանի սպաննուելուն համար որոշուած տուգանքի վերջին մնացորդ 50,000 ֆրանգն ալ որ պայմանաժամին համեմատ հոկտեմբերին պիտի վճարուէր, վերջապէս այժմէն յանձնել Մարոքի կառավարութիւնը Գերմանիայի ներկայացուցչին։

— Չինաստանի Քիւ.Չէնկ քաղաքին մէջ որ Ցու.Չէուէն 160 քիլօմէթր հեռու է, Չինացիներն սոսկալի անդթութեամբ չարչարեր և մեռուցեր են հինգ Անգլիացի և Ամերիկացի միսիոնարուհիներ որոնք Չէնանա կոչուած առաքելութեան կը պատկանէին, այսինքն կանանոցները (բնակարաններին մէջ հարէմական դրութեամբ կիներին յատկացած մասը) կը յաճախէին իրենց պաշտօն կատարելու համար։ Չինացիներն մեռնողն առթով յարձակեր են նաեւ ուրիշ օտարականների վրայ, որոնց մէջ կիներ և տղայներ ալ կը գտնուէին, և ծանր կերպով վիրաւորեր են զանոնք։ Չինական տեղային կառավարութիւնը կը մեղադրուի որ իր անհոգութեամբ կը քաջալերէ այդպիսի կոտորածները։

— Ռումանիայի Թագաւորն ու Թագուհին օգոստ. 7ին մեկնած են Իշլէն ինսբրուք երթալու համար։ Ֆրանց Եոզէֆ կայսրը, կայսրուհին, մեծ դուքսերը և Կոլոխովի կոմսը դիրենք ճանբայ դնելու համար մինչեւ կայարանը ուղեկցեցան։

— Պեռլինի «Նոյեան Վրէմիա» լրագիրը կը յայտարարէ թէ Ռուսիա տարակոյս չունի բնաւ թէ երբեակ դաշնակցութեան պետուները գնացած էր, բաւական լաւ վիճակի մէջ է այժմ։ Վնասուած ոտքը բոլորովին լաւցած է։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

Երկար ժամանակ ուսուցչութեամբ աշխատած և վերջերս փարիզի համալսարանին մէջ իր ընթացք աւարտելով տիպլոմ ստացած մի պարոն կը ցանկայ ուսուցչութեան կամ տեսչի պաշտօն ունենալ հայ գաղթականութեանց դպրոցներուն մէջ։

Դիմել Արմենիայի խմբագրատան։

Ինչպէս ամեն լրագիրներ, Արմենիան ալ կընդունի ծանուցումներ հրատարակելու համար. անոնք որ պէտք կունենան Արմենիայի միջոցով մէկի դիմումն անել կամ մի բան յայտարարել, պատրաստ ենք ընդունելիրենց ծանուցումներ ըստ, լրագրական սովորութեան։ Ծանուցումներուն գիները նշանակուած են Արմենիայի ճակատը, տառին վրայ հաշուելով. 1 երկաթագրի (գլխագիր) համար 2 սանթիմ և 1 բոլորգրի համար 1 սանթիմ։ 3 անգամ դրուելիք ծանուցումի գիներն վրայ 0/0ին 10 զեղչ կը լինի. 10 և աւելի անգամներ դրուելիք ծանուցումի գիներն վրայ 0/0ի 30 զեղչ։ Սակարկութիւն չընդունուիր։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

Մ. Փորթուգալեանի հրատարակած գիրքերուն վրայ մանաւոր զեղչ կը լինի Պարսկաստանի Հայերին համար որոնց կը դրկուի փակադի մէջ նշանակուած գիներուն։

Ա. ՀԱՑ ԴԻՒՑԱԶՆՈՒՀԻ ՄԸ (Սպառած)։

Բ. ՀԱՑ ԳԻՒՂԱՑԻ »

Գ. ՈԱՂՄՈՍ ԻՐՐԱՑԵԼԻ »

Դ. ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ Ս ՊՈՒԼՂԱՐԻՑ ԵՒ ՆԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ՊՈՒԼՂԱՐ ԱՊՏԱՄԲԱՑԱՑ (Սպառած)

Ե. ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ԹՇՈՒԱՌՆԵՐԸ.—(Հայաստանցիներուն պանդխտութեան տխուր հետեւանքներուն վրայ փոքրիկ պատկերը կը ներկայացունէ վիպական կերպով։) Գին (90 սնթմ.) 1 ֆրանգ 20 սնթմ.

Զ. ԳԱՄԱՌ ՔԱՔԻՉԱ — ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ (տետ այբուբենաց աւարտելոն (Մեծանուն հայ բանաստեղծին վէպերու գրած ոգեւորչական ընտիր ոտանաւորներէն 3ը՝ առանձին տետրակով հրատարակուած են)։ 50 հատը 2 ֆր. և 50 սանթիմ, հատը (5 սնթմ.) 10 սանթիմ։

Է. ԼԻՆԶԻ ՕՐԷՆՔԸ ՅԱՃՈՒՀԱՑԱՑՏԱՆՈՒՄ. (Սպառած)

Ը. ԹԻՒՐՔԻԱՅ ՀԱՑԵՐՆ ԵՒ ԻՐԵՆՑ ԴՐԱՑԻՆԵՐ (Թիւրքիայի Հայերին և իրենց գրացի ազգերու վրայ վիճակագրական և ցեղագրական տեղեկութիւններ կը պարունակէ։ Թիւրքահայաստանի մէջ բնակող այլ և այլ ազգերու բնակչութեան բազդատական մէկ յուցակն ալ կցուած է տետրակին վերջը։) Գին 50 սանթիմ (35 սանթիմ)։

Թ. «ԱՐՄԷՆԻԱ»Ի ՅՈՒՇԱՐԱՐ (Արմենիայի առաջին չորս թիւերը այժմ բոլորովին սպառած և մեւնոյն ժամանակ ատերի հետաքրքրութեան առարկայ դարձած լինելով, այդ չորսին էջ մ Փոլթուգալեանի գրած առաջնորդող յօդուածներէն դէմ 30ի չափ ամփոփուած են Ցուշարարի մէջ որ ուղթածալ դիրքով 124 երեսներէ կը բազկանայ)։ (1 ֆրանք)։ 1 ֆր. 40 սանթիմ

Ժ. ՎՐԷԺ (Պուլկարիայի մէջ Թիւրքերի արած բարբարոսութիւններէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցոյց կուտայ թէ Պուլկարներն ի՛նչպիսի միջոցներու դիմած են իրենց վրէժ լուծելու համար)։ (15 սնթիմ) ,20 սնթմ.

ԺԱ. ԹՈՄԱՍ ԲՈՑԱՐԻՍ (Յունաստանի մէջ Թիւրքերի արած բարբարոսութիւններէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցոյց կուտայ թէ Յոյներն ի՛նչպիսի միջոցներու դիմած են իրենց վրէժ լուծելու համար)։ (0,15սանթիմ) ,20 սանթիմ։

ԺԲ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

ՆԱՄՈՑՇՆԵՐ

Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆԻ ԳՐԱԾ ՈՏԱՆԱՒՈՐՆԵՐԷՆ

Մ. Փորթուգալեանի գրած հայրենասիրական ոտանաւորներէն մի քանին ամփոփուած են այս տետրակի մէջ իրեւ նմոյշներ զանազան քաղաքներու մէջ և զանազան տպաւորութիւնները տակիւրերեան գրած ոտանաւորներին որոնք ժամանակին հրատարակուած չլինելով կորսուած են այժմ։ Այն մի քանի ոտանաւորները որոնք իրեւ նմոյշ ամփոփուած են այս տետրակի մէջ, ցիր և ցան կը գտնուին կ. Պոլիս տպագրուած ազգային երգարաններուն մէջ՝ որոց վերատին տպագրութիւնն վաղուց արդէն արգիլուած է, և Ասիա և Արմենիա լրագիրներուն մէջ։ Նմոյշներու մէջ փոքրիկ տեղեկութիւններ տրուած են նաեւ թէ այդ ոտանաւորները ի՛նչ տպաւորութիւնների տակ ներշնչուելով գրուած են։ Գին (10 սանթիմ) 15 սանթիմ։

ԻՄ ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ԸՆԿԵՐԸ

(Կ. ՊՕԼՍՈՑ ՀԱՑՈՑ ԿԵԱՆՔԷՆ ԱՒՆՈՒԱԾ ՄԻ ԻՐԱԿԱՆ ՎԷՊ)

ԳՐԵՑ ԱՊԱԼԱՒՈՐԻՉ

Այս հետաքրքրաշարժ գրուած կը ներկայացունէ ընտանեկան տխուր պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի թէ անբարոյական մի հայր իր ապականուած վարքուբարքով որչա՛փ չարիքներու պատճառ դարձած է և վերջ ի վերջոյ ինք ալ իր որդու ձեռքով սպաննուած և անհետացած է աշխարհէ։ Գին 1 ֆրանգ, (75 սանթիմ)։

ՅՆՕՐԻՆ—ԽՄԲԱԳԻՐ
Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

Le Gérant : François CARRIERE

ՄԱՐՍԷԼ

Հայերէն տպարան Մ. Փորթուգալեանի

Marseille. — Imprimerie et Papeterie du Midi
Allées de Meilhan, 44.